

Гаазький конгрес. Заснування Ради Європи

ВІДПОВІДЬ МАХНО Ю.П.

Після Другої світової війни об'єднання Європи почало визнаватися необхідним науковою елітою, суспільно-політичними діячами та громадськістю континенту. Зокрема, за євроінтеграційні проекти активно виступали А. Бріан (11 разів займав посаду прем'єр-міністра, кілька разів був міністром закордонних справ Франції, лауреат

Нобелівської премії миру в 1926 р.), Р. Куденхове-Калергі (австрійський філософ, письменник, політик, засновник Пан'європейського союзу, один з «батьків» європейської інтеграції), У Черчіль (державний діяч Великої Британії, письменник, прем'єр-міністр країни у роки Другої світової війни, лауреат Нобелівської премії з літератури 1953 р.) , Ж. Моне

(французький економіст, який не без підстав вважається натхненником європейської інтеграції), Х. Брюгманс (нідерландський науковець та політичний діяч) тощо. Активну діяльність розгорнули європейські об'єднувчі рухи в більшості країн континенту. Вже з 1946 р. серед прихильників ідеї інтеграції намітилися розбіжності щодо форми майбутнього об'єднання, його структури та компетенцій.

Слід зазначити що, після повернення зі Сполучених Штатів в 1945 р. до Європи Р. Куденхове-Калергі не мав проекту для континенту, в цілому він вважав, що є необхідним утворення європейської федерації в рамках ООН.

У 1946 р. Р Куденхове-Калергі поділяв погляди колишнього прем'єр-міністра Великобританії У. Черчіля про майбутнє Європи і західної цивілізації, яку необхідно зберегти, зокрема від комуністичної загрози. Він відзначав, що У! Черчілю пан'європейська ідея зобов'язана своїм другим народженням після Другої світової війни . Р Калергі сподівався, що йому буде довірено роль, яка стала б визнанням його минулого, в справі об'єднання Європи, тим більше, що У. Черчіль говорив про його заслуги

в цій області і перед великою аудиторією, і віч-на-віч [9, с.134]. Проте, помічником У! Черчілля став його зять Д. Сендіс. Це призвело до принципових розбіжностей в думках, в яких У! Черчіль і Р. Куденхове-Калергі намагалися залишити ініціативу за собою. Як справедливо зазначав Р. Калергі, «для пан'європейського союзу прийшов час не пропагувати ідею, а здійснювати її».

У зв'язку цим Р. Куденхове-Калергі розгорнув власну діяльність. Він звернувся з особистим листом до 4400 парламентарів Західної Європи з питанням: «Ви за створення європейської федерації в рамках ООН?». В результаті опитування 41,5% (1766 осіб) депутатів відреагували, а 50% з них сказали «так». Найбільш численна частка припадає на Італію, Грецію, Францію і Бельгію (між 64% і 52%). У Данії, Швеції, Норвегії та Великобританії кількість депутатів, що відповіли була невеликою, а Німеччина не опитувалася, так як ще не мала парламенту.

Першу узагальнену програму Р. Куденхове-Калергі розробив в 1947 р. Ідея програми полягала в створенні в кожному національному парламенті міжпартійного парламентського комітету, якому було б довірено делегування в «Європейський Парламент» певного числа депутатів, пропорційного населенню країни. Головним завданням парламентаріїв було проведення тиску на свої національні уряди і формування громадської думки на підтримку європейської Асамблеї.

Оскільки в цілому дана ідея отримала схвальні відгуки, Р. Куденхове-Калергі вирішив скликати в Гстааді в липні 1947 р. конференцію, на якій представники Італії, Греції та Бельгії створили Європейський Парламентський Союз. Р. Куденхове-Калергі був обраний генеральним секретарем Союзу. На цій конференції були присутні 144 депутати з 10 країн, які доручили юридичній Комісії Союзу під головуванням Франсуа де Ментона розробку проекту європейської конституції. Проте вважаю, що стратегія, яку обрав Р. Куденхове-Калергі, виявилася невдалою в порівнянні з вибором, продиктованим специфічними цілями його партнерів і суперників, а об'єднання парламентарів лише посилювало розбіжності. Будучи переконаним у правильності і послідовності своїх вчинків і переоцінюючи об'єднуючу силу свого «європейського послання» політичним групам, Р. Куденхове-Калергі ніяк не скоординував просування до Європейського парламенту. Крім того, створення Американського комітету з об'єднання Європи затримало його в США протягом вирішальних місяців під час організації Конгресу в Гаазі. Це призвело до того, що хоча Європейський парламентський союз і сприяв створенню Ради Європи, він, тим не менш, не став основним інструментом створення цієї організації.

Поряд з діяльністю Д. Сендіса та Р. Куденхове-Калергі можна виділити ще одну спробу вирішення питання щодо просування європейської інтеграції, здійснену Рональдом Маккеєм. Адвокат з Сіднея, що приєднався в 1945 р. до лейбористської партії Великобританії, відіграв важливу роль в дебатах з питань об'єднання Європи . На початку 1947 р. Р. Маккей брав участь в розробці плану економічної допомоги Європі. В ході цієї роботи він визначив причини британського економічного спаду в обмеженому обсязі національного ринку. Він відзначав, що спад цей почався ще до 1913 р. У свою чергу, Р. Маккей бачив вихід у створенні митного і валютного союзу Західної Європи. Він відзначав, що європейці, проживаючи в континентальних федераціях, що належать федеральним урядам, розділені на 26 незалежних держав, в той час як в 1870 р. їх було тільки 15. На його переконання, в цій ситуації економічна ізоляція неминуча, тому що економічні плани створюються окремо для кожної національної області, і засоби управління у зовнішній торгівлі використовуються нанаціональному підґрунті. Економісти, знаючи, які заходи треба вжити, не мають ніякої політичної влади, здатної здійснити їх рішення.

Р. Маккей вважав, що європейська федерація забезпечить раціональну структуру, в межах якої найбільша індустріальна та економічна єдність в світі може бути прогресивною завдяки об'єднанню .

Р. Маккей вважав, що європейська перебудова стане виходом з економічної кризи і преамбулою до відновлення британського експорту в світовій торгівлі. Він вважав, що Великобританія повинна взяти на себе ініціативу відродження Європи в якості третьої сили, елемента рівноваги в планетарному масштабі.

В січні 1946 р. Р. Маккей зближується з Р Куденхове-Калергі.

Саме в таких умовах протиріч між ініціаторами європейської інтеграції почалася підготовка Європейського Конгресу в Гаазі Міжнародним координаційним комітетом Руху за об'єднання Європи. Зростання напруги в перші місяці 1948 р. привело до протистояння Д. Сендіса і Р. Куценхове-Калергі.

Д. Сендіс готував Гаагу як «ексклюзивний фінал пропаганди». «Європейська Рада» зайняла би місце інстанції, яка консультує і координує національні політики в звичайних урядових рамках . Саме Р. Маккей в період між січнем і червнем 1948 р. здійснив рішучу спробу знаходження компромісу в питанні європейської Асамблеї [10, с.30]. Його ініціатива принесла цінні результати і в Палату Громад, де створюється Європейська лейбористська група, і в підготовку до Гаазького конгресу.

У зв'язку з цим політичний звіт, який Д. Сендіс хотів виголосити на конгресі, був повністю перероблений. Відкидаючи пропаганду на другий план, Р. Маккей поставив на перше місце демократичні цінності, які за багатьма пунктами передбачають положення договору ОЄЕС, підписання якого готувалося в Парижі. Комплексна структура пропонованої їм організації могла вільно управлятися інтересами урядів, а асамблея, яку він пропонував створити, була б суто консультативною.

У той час як в Палаті Громад його пропозиції зібрали близько 200 підписів, Р. Маккей став одним з відповідальних за складання проекту політичної резолюції для Конгресу в Гаазі.

Слід зазначити, що ідея проведення Конгресу мала широку підтримку в офіційних колах, схвалення було виражено прем'єр-міністром Бельгії П. А. Спааком, міністрами закордонних справ Великобританії (Ернестом Бевіном), Франції (Ж. Бідо) та Італії (графом К. Сфорца).

В результаті 8 травня 1948 р. в Гаазі почав роботу Європейський конгрес, урочисте відкриття якого проходило в «Лицарському залі». Це було дуже почесно, так як саме в цьому залі нідерландський парламент збирався для заслуховування тронної промови королеви.

У Конгресі взяли участь 740 делегатів, представників різних країн. Серед учасників були колишні прем'єр-міністри і міністри

закордонних справ, члени парламенту та видатні особистості, які представляли культурну та інтелектуальну еліту Європи.

Найчисельнішою була делегація Франції - 155 осіб, далі Великобританії 145 осіб; Нідерландів - 59, Італії - 57, Німеччини - 51, Швейцарії - 40, Данії 32, Швеції - 19, Бельгії - 68, Греції - 18, Австрії - 12, Норвегії - 12, Люксембургу 8, Ірландії - 5, Саару - 5, Ліхтенштейну - 3. Звичайно ж, і особливо помітною була делегація Німеччини, очолювана К. Аденауером, першим федеральним канцлером ФРН. Хоча вона і повинна була лише скромно брати участь в загальних дебатах, вже одна її проста присутність символізувала початок нової ери.

Також були присутні спостерігачі з Болгарії, Канади, Чехословаччини, Фінляндії, Польщі, Румунії, Іспанії, Португалії, Туреччини, США та Югославії. Східна Європа була представлена делегаціями емігрантів, їх очолював колишній посол Угорщини в Парижі Поль де Сер. Були і делегати, які перебували на нелегальному положенні.

Почесним президентом Конгресу було обрано У. Черчіля. Перед Європейським Конгресом в Гаазі були поставлені наступні завдання: показати світу істинний масштаб підтримки ідеї європейського об'єднання; надати нових сил Руху за об'єднання Європи та сформулювати практичні рекомендації щодо реалізації ідей Руху.

На Гаазькому конгресі були сформовані три комісії: економічна, політична і культурна. Економічна комісія, очолювана П. ван Зеландом, стала театром тривалих і гострих дебатів. Предметом принципових дискусій було питання: чи будуть включати структури нової об'єднаної Європи такі органи, як, наприклад, «економічна та соціальна рада», хоча б із консультативними функціями

Вінстон Леонард Спенсер-Черчилль

Велику увагу отримала робота політичної комісії. Учасники її дуже швидко прийшли до єдиної думки про необхідність створення представницької Асамблеї, в якій європейські країни могли б обговорювати свої спільні проблеми. Проте залишалось незрозумілим, як буде влаштована ця Асамблея і яка буде її компетенція. Спірним було питання: учасники

Асамблеї повинні бути призначені чи обрані? «Федералісти» наполягали на тому, щоб призначені представники профспілок, кооперативів, церкви входили б в неї поряд з депутатами і сенаторами, в той час як колишній французький міністр Поль Рейно пропонував систему прямих виборів, згідно з якою один делегат обирався б від 0,5 млн. жителів.

Ні перша, ні друга пропозиція не була прийнята, тому Конгрес повернувся до первісної редакції, запропонованій Р. Маккеєм. Так, було вирішено, що Асамблея буде обиратися національними парламентами. Термін «Рада Європи», запропонований У. Черчілем, був позитивно схвалений, а ідея створення подібної організації отримала подальший розвиток.

Що стосується рішень культурної комісії, то, відзначаючи національне розмаїття, підкреслювалася спільна спадщина християнської цивілізації, духовних і культурних цінностей, прихильність до фундаментальних прав людини, зокрема свободи думки і висловлювання. У той же час наголошувалося, що поле діяльності ЮНЕСКО надто велике, а національні інститути обмежуються областю занадто вузькою. У зв'язку з цим, було запропоновано створити постійний орган, який буде представляти Європейський культурний центр, незалежний від урядових перевірок і який повинен вирішувати наступні завдання: сприяти розвитку почуття європейської спільноти за допомогою спілкування, друку, книг, фільмів та радіо, а також в освітніх установах; проводити зустрічі представників культури, щоб вони могли висловити свою точку зору на головні питання, які цікавлять жителів континенту; сприяти вільному просуванню ідей, публікацій та інших видів мистецтва з однієї країни в іншу. Крім того, пропонувалося підтримати зусилля, спрямовані на незалежність освіти від політичного тиску, сприяти співпраці викладачів і приступити до перегляду підручників історії, який уже проводився в країнах Скандинавії. Підкреслюючи, що молодь є майбутнім Європи, пропонувалося створити Європейський інститут дитинства та молоді, в якому широку участь брали б також і жінки

Незважаючи на численні розбіжності в питаннях шляхів, форм і темпів просування до єдиної Європи, переважав на Гаазькому конгресі оптимістичний загальний настрій. Цей настрій знайшов своє відображення в зачитаному Д. де Ружемоном на останньому пленарному засіданні 10 травня 1948 р. «Послання до європейців». У ньому йшлося про те, що головною небезпекою для Європи є її поділ на національні держави і, якщо не буде створено союз самими європейцями, уніфікація буде вимушеною, вона здійсниться або втручанням ззовні, або внутрішньою узурпацією. Вищим завоюванням Європи і європейської цивілізації в цілому визначалася людська гідність. Тому, для того щоб врятувати права і свободи, необхідне об'єднання. Це послання резюмувало резолюції Конгресу в п'яти пунктах і закликала до:

створення об'єднаної Європи з вільним пересуванням людей, ідей та цінностей;
прийняття Хартії прав людини, яка гарантує свободу думки, зборів, думок, а також свободу вираження опозиційних ідей;

створення Суду, покликаного забезпечити дотримання положень Хартії прав людини;

скликання Європейської Асамблеї, в якій були б представлені «живі сили» (тобто представники профспілок, церкви, громадськості) всіх європейських націй;

активній роботі з просування ідей будівництва об'єднаної Європи, як єдиного засобу миру та великого майбутнього для нинішніх і прийдешніх поколінь

В результаті дискусій і роботи комісії Координаційний комітет Руху за об'єднання Європи підготував політичну доповідь Гаазького конгресу, в якій були викладені пропозиції щодо подальшого розвитку процесу створення об'єднаної Європи. На основі цієї доповіді було прийнято кілька політичних резолюцій. Їх головний зміст зводився до наступного: не може бути успішного відновлення Європи на базі жорсткого збереження національних суверенітетів; європейські нації повинні створити економічний і політичний союз з метою забезпечення безпеки, економічної незалежності та соціального прогресу, заради цього вони повинні бути готові поступитися деякими своїми суверенними правами; без зволікання повинна бути скликана Європейська Парламентська Асамблея, до якої б увійшли представники парламентів зацікавлених держав; створюваний європейський союз або федерація повинні бути відкриті для участі всіх країн, де дотримуються основні права людини; повинен бути створений європейський суд, що володіє необхідними правами для прийняття санкцій у відношенні порушень прав людини; повинні бути збережені існуючі зв'язки європейських країн з їх заморськими територіями; створення об'єднаної Європи є найважливішим етапом на шляху до «єдиного миру»

В основу об'єднавчих процесів був покладений проект Р Маккея, згідно з яким створювалася європейська Асамблея, що складалася з політичних діячів, вихідців з національних парламентів. Асамблея не повинна була виходити за рамки дослідницької та консультативної діяльності і мала бути позбавлена найменшої законодавчої ініціативи. Вона повинна була являти собою «владу уяви», здатну готувати пропозиції урядам і бути творцем майбутнього Європейського Союзу.

Прямим наслідком пропозицій Гаазького Конгресу стало створення Міжнародного координаційного комітету 25 жовтня 1948 р. так званого «Європейського руху» - постійно діючої неофіційної організації, головною метою якої був розвиток і пропаганда ідеї Європейського союзу.

Почесними президентами «Європейського руху» були обрані Л. Блюм, У Черчіль, Де Гаспері, П.-А. Спаак

Таким чином, після Другої світової війни об'єднання Європи великою кількістю суспільно-політичних діячів, науковою та інтелектуальною елітою європейських країн було визнано за необхідне. Дискусія між прихильниками євроінтеграційних процесів, яка вилилася в боротьбу думок та ідей на Гаазькому конгресі 8-10 травня 1848 року, стосувалася питань форми, структури і компетенції майбутнього союзу. Гаазький конгрес став наслідком зусиль прихильників євроінтеграційних ідей та закріпив ідею об'єднання, як одну з основних концепцій в більшості впливових партій та громадських організацій у групі європейських країн.

Ра́да Євро́пи ([англ. Council of Europe](#), [фр. Conseil de l'Europe](#)) — міжнародна організація 47 держав-членів у європейському просторі. Членство відкрите для всіх [європейських](#) держав, які визнають принцип верховенства права і гарантують основні [права людини](#) і свободи для своїх громадян.

Рада Європи розглядає питання, що мають важливе значення для його членів, у тому числі питання попередження [злочинності](#), зловживання [наркотиками](#), [охорони довкілля](#), [біоетики](#) та міграції. Рада Європи розробила понад 160 [міжнародних договорів](#), [угод](#) і [конвенцій](#), які замінили буквально десятки тисяч двосторонніх договорів між різними європейськими державами.

Один з найбільших успіхів Ради це [Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року](#), яка слугує основою для [Європейського суду з прав людини](#).

Штаб-квартира Ради Європи знаходиться у [Страсбурзі](#) на [французько-німецькому](#) кордоні. Спочатку засідання Ради відбувалися в Університетському Палаці Страсбургу, у [1977](#) році для засідань Ради на [околиці міста](#) був зведений [Палац Європи](#).

Штаб-квартира Ради Європи знаходиться у Страсбурзі на французько-німецькому кордоні. Спочатку засідання Ради відбувалися в Університетському Палаці Страсбургу, сьогодні Рада Європи засідає в Палаці Європи на околицях міського центру.

Заснування

Рада Європи була заснована, після промови Вінстона Черчілля в Університеті Цюріху 19 вересня 1946 року незабаром по завершенні Другої Світової Війни, в котрій він закликав до створення «Сполучених Штатів Європи» на зразок Сполучених Штатів Америки. Рада була офіційно заснована 5 травня 1949 року Лондонською Угодою, підписаною десятьма країнами-засновниками. Цей договір зараз відомий як Статут Ради Європи

Країни—засновники Ради Європи

 Бельгія	 Ірландія	 Нідерланди
 Данія	 Італія	 Норвегія
 Франція	 Люксембург	 Швеція
 Велика Британія		

Інші члени Ради Європи (вказаний рік вступу)

1949	 Туреччина	1990	 Угорщина	1995	 Молдова
	 Греція	1991	 Польща		 Україна
1950	 Ісландія	1992	 Болгарія	1996	 Хорватія
1951	 Німеччина	1993	 Естонія		 Росія
1956	 Австрія		 Литва	1999	 Грузія
1961	 Кіпр		 Румунія	2001	 Вірменія

Мета Ради Європи

— досягти більшої єдності між її членами для захисту та впровадження ідеалів і принципів які є їх спільною спадщиною і сприяння їх економічному та соціальному прогресові.

Цілі:

- Захист демократії і верховенства закону
- Захист прав людини, зокрема:
- Соціальні права
- Лінгвістичні права меншин
- Поширення ідей європейської культурної ідентичності і різноманітності
- Вирішення проблем, що з ними стикається європейське суспільство, включаючи дискримінацію, ксенофобію, екологічні загрози, СНІД, наркотики та організовану злочинність
- Заохочення стабільності демократії шляхом реформ

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE